

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 september 2004

Onrechtmatige daad – Skiongeluk – Vordering tot schadevergoeding – Toepasselijk recht – Artikel 3, eerste lid B.W. (oud) – Lex loci delicti commissi – Inhoud van het toepasselijk recht – Toepasselijkheid plaatselijke gedragscode

Acte illicite – Accident de ski – Action en dommages et intérêts – Droit applicable – Article 3, alinéa 1 C.C. (ancien) – Lex loci delicti commissi – Contenu du droit applicable – Pertinence du code de conduite local

1° Kamer

Hoger beroep tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, 2de kamer, dd. 1 december 1998
Terechzitting van **23 september 2004**

Eindarrest (na tussenarrest dd. **6 april 2001** zie hierna)

1999/AR/179 in de zaak van:
(...)

appellante, (...), hebbende als raadsman mr. VAN DEN BERGHE Guy, advocaat te 8500 KORTRIJK, President Kennedypark 26 a

tegen:
(...)

geïntimeerde, hebbende als raadsman mr. MICHIELS Hans, advocaat te 8500 KORTRIJK, Burgemeester Nolfstraat 27

velt het Hof het volgende arrest :

Bij tussenarrest van deze kamer van het Hof gewezen op 06 april 2001 werd het hoger beroep toelaatbaar verklaard en werd, vooraleer verder in rechte te oordelen, de debatten ambtshalve heropend teneinde de partijen toe te laten hun dossiers aan te vullen en tegenspraak te voeren omtrent een vijftal punten, inzonderheid omtrent (1) de toepasselijke rechtsnorm naar Zwitsers recht; (2) de interpretatie hiervan door de Zwitserse rechtspraak, meer in het bijzonder wat skiongevallen betreft; (3) specifieke voorschriften bij skiën, o.m. de FIS voorschriften; (4) gelding, afdwingbaarheid en verspreiding van de FIS-voorschriften; (5) toepasselijkheid van de specifieke regels voor de gebruikers van een snowboard t.a.v. andere gebruikers van de skipiste.

(...)

BEOORDELING

Zoals reeds in het tussenarrest van 06 april 2001 uiteengezet betreft onderhavige procedure een discussie nopens de aansprakelijkheid voor een skiongeval aan appellante overkomen te Zwitserland, Haute- Nendaz, op 26 december 1992. Appellante, die deel uitmaakte van een groepje skiërs, kwam ten val op een ogenblik dat, terwijl zij quasi stilstond, geïntimeerde met zijn snowboard haar passeerde en bruske afremde teneinde de groep te begroeten, aangezien hierin familieleden van hem aanwezig waren, waaronder trouwens appellante zelf. Zij liep ernstige verwondingen op aan de knieschijf.

1. Feitelijke omstandigheden van het ongeval:

In de ongevalsangifte dd. 07/01/1993 liet geïntimeerde, die destijds nog minderjarig was (17 jaar), door zijn vader volgende verklaring akteren:

"Op 26/12/92 waren wij aan het skiën met onze familie in Haute-Nendaz Zwitserland. Mijn zoon (...) remde bruusk en iemand van onze groep was erg geschrokken en viel daardoor kwalijk op haar knie..."

Appellante van haar kant gaf volgende versie in haar ongevalsangifte dd. 07/01/1993:

"Tegenpartij kwam van de ene piste naar een andere maar men mocht langs daar niet skiën. Zodoende sneed de tegenpartij de weg af van Mevr. (...) waardoor zij ten val kwam en haar knie bezeerde."

Deze verklaring wijkt zodoende sterk af van de versie van geïntimeerde die formeel betwist appellante de pas te hebben afgesneden en vanuit een verboden richting te zijn gekomen.

Niet onbelangrijk is wel dat appellante gepoogd heeft de toen nog minderjarige geïntimeerde een verklaring te laten ondertekenen waarin hij het volgende zou erkennen :

"Ik was aan het skiën met een snowboard van de ene piste naar de andere waardoor ik geen overzicht had op de skiërs beneden de heuvel. Ik zag familie en remde bruusk om een woordje te praten. Bij mijn remmanoeuver ramde ik rakelings de skies van (...) waardoor zij ten val kwam.

(...) stond stil en was verrast gezien normaal geen skiërs van die richting komen." (zie stuk 4 dossier appellante). Geïntimeerde heeft deze verklaring evenwel nooit ondertekend nu de inhoud ervan volledig haaks stond op zijn eigen versie dat appellante louter ten val is gekomen omwille van het verschieten van het bruusk remmanoeuver van geïntimeerde in haar buurt.

Ingevolge deze tegenstrijdigheden in de versies van partijen beval de eerste rechter bij tussenvonnis dd. 14/08/1996 een persoonlijke verschijning van partijen en bij tussenvonnis dd. 09/09/1997 het getuigenverhoor van mevrouw (...), ooggetuige en eveneens lid van de groep op het ogenblik van het ongeval.

De persoonlijke verschijning vond plaats op 17/12/1996, het getuigenverhoor op 13/01/1998.

Uit de verklaringen afgelegd ter gelegenheid van deze persoonlijke verschijning en het getuigenverhoor leidde de eerste rechter - naar het oordeel van het Hof terecht - af dat het geenszins bewezen voorkwam dat geïntimeerde met zijn snowboard kwam geskied van op een andere skipiste of vanuit een verboden richting. Beide betrokkenen bevonden zich in toegelaten skizones. Volgens geïntimeerde skieden zij op de "Jean-Pierre" (wat appellante niet tegensprekt), zijnde een skipiste die blijkens het voorliggende skiplan regio "Verbier, la Tsoumaz, Nendaz, Veyzonnaz, Thyon" ressorteert onder nummer 56 en een zwarte piste uitmaakt (zie st. 16 appellante).

Uit voormelde verklaringen kan evenmin met zekerheid afgeleid worden dat geïntimeerde appellante zou gehinderd hebben door "rakelings" langs haar te skiën, haar de weg te "couperen" en onmiddellijk vóór haar bruusk gestopt te hebben.

Weliswaar heeft de ooggetuige (...) een dergelijke verklaring ondertekend op 27/01/1994 (st. 5 appellante), doch het is duidelijk dat zij deze verklaring niet zelf geschreven heeft maar een voorgeschreven verklaring ondertekend heeft, hetgeen trouwens bevestigd wordt door de bijkomende vermelding "*gelezen goed gekeurd*". Gelet op de poging van appellante ook geïntimeerde een gelijkaardige verklaring te laten ondertekenen, kan redelijkerwijze worden aangenomen dat deze verklaring werd voorgeschreven door appellante of iemand uit haar entourage. De getuige houdt de inhoud van deze verklaring ten andere niet gestand nu zij tijdens haar getuigenverhoor verklaarde :

"Ik stond een beetje gedaald ten aanzien van eiseres met mijn gezicht naar haar gericht. ..

(...)(Geïntimeerde) kwam van de linkse kant gezien voor mij uit en (...) (appellante) stond voor mij rechts.

(...) (appellante) had niet veel snelheid en ze wou draaien, zoals ik vermeld op mijn tekening.

(...)(Geïntimeerde) ging veel sneller....

Hij heeft niet tegen haar aangeskied, maar wel langs haar. Het gebeurt veel op skipistes dat er opeens iemand vlak langs U heen skiet en hem moet zien te ontwijken.

Mogelijks van het verschieten heeft zij een klein beetje gevallen..."

Deze getuige onder ede maakte bijgevolg géén gewag van welkdanig roekeloos gedrag als oorzaak van de val van appellante. Zij bevestigt in werkelijkheid de stelling van geïntimeerde, nl. dat appellante ingevolge het

verschieten is gevallen. Zij verklaarde niet, in weerwil van wat appellante wil doen geloven, dat geïntimeerde appellante “rakelings” zou zijn gepasseerd.

Dit komt ten andere ook niet bewezen voor en wordt zelfs tegengesproken door de tekening door de partijen gemaakt op het proces-verbaal van persoonlijke verschijning waaruit blijkt dat geïntimeerde veeleer op veilige afstand het groepje is gepasseerd om nadien onmiddellijk af te remmen; zie terzake de roze lijn, zijnde het traject van geïntimeerde, ten overstaan van de plaats waar het groepje stond. Dit kan bezwaarlijk "rakelings" genoemd worden.

Het is trouwens merkwaardig dat énkél appellante kennelijk "verschoten" is van het skigedrag van geïntimeerde, daar waar géén enkel ander lid van de groep, waartoe zij behoorde, hieromtrent enige klacht heeft geformuleerd.

Het staat ook vast dat geïntimeerde op géén enkel ogenblik in aanraking is gekomen met de persoon van appellante noch met haar skimateriaal, zelfs niet in de geringste mate. Nochtans heeft appellante - het weze herhaald - toch gepoogd dit vanwege geïntimeerde op papier vooralsnog erkend te zien.

Dat geïntimeerde zou “gedjumpt” hebben staat evenmin met zekerheid vast. Wel is het een feit dat een zwarte piste gekenmerkt wordt door vele oneffenheden, zodat het niet onwaarschijnlijk is dat geïntimeerde over deze oneffenheden zal gesprongen zijn op een manier eigen aan elke snowboarder. Dit is evenwel géén foutief skigedrag doch een perfect normaal snow- boardgedrag.

Hetzelfde kan gezegd worden van het zagezegd “bruusk” remmanoeuver waarmee geïntimeerde kort voor de groep tot stilstand is gekomen. Dit is één van de veilige manieren waarop een snowboarder, die doorgaans een hogere snelheid voert dan een alpine skiër en zich voortbeweegt via vaak korte slalombewegingen, kan afremmen.

Dat geïntimeerde zich hierbij volledig in de hand had, wordt bevestigd door de vaststelling dat hij dit remmanoeuver feilloos heeft uitgevoerd zonder hierbij zelf ten val te zijn gekomen. Diens jeugdige leeftijd en reeds jarenlange ski-ervaring zullen hieraan zeker niet vreemd zijn geweest.

Volkomen ten onrechte beschouwt appellante de ongevalsangifte als een erkenning van aansprakelijkheid. Het wordt immers niet bewezen dat de vader van geïntimeerde, die de ongevalsangifte opstelde, de wil zou gehad hebben om bekentenissen af te leggen nopens enig actueel geschilpunt; bovendien kunnen bekentenissen énkél gelden voor (rechts)feiten en niet voor de juridische oplossing ervan. In deze ongevalsangifte wordt ten andere énkél verwezen naar het bruusk remmanoeuver van geïntimeerde, wat deze laatste ook steeds erkend heeft.

Aldus moet vastgesteld worden dat geen enkel bezwarend element dat voorkwam in het voorstel van verklaring dat appellante geïntimeerde ter ondertekening aanbood, bewezen voorkomt.

Enkel blijkt, zoals de eerste rechter terecht overwoog, dat geïntimeerde met zijn snowboard van een hoger gelegen gedeelte van de skipiste kwam aan een hogere snelheid dan appellante en langs het groepje waarvan zij deel uitmaakte, passeerde om nadien bruusk afremmend voor hen, tot stilstand te komen met de bedoeling een babbeltje te slaan. Wel bleek appellante hierdoor geschrokken en kwam zij ten val.

2. Aansprakelijkheid :

Ingevolge de overwegingen in het tussenarrest dd. 06/04/2001 van deze kamer van het Hof, dient ter beoordeling van de aansprakelijkheid toepassing te worden gemaakt van het *lex loci delicti*-beginsel, zijnde in casu het Zwitsers recht.

Partijen hebben hieromtrent uitvoerig besloten en door appellante werden de nodige stukken voorgelegd met betrekking tot de wetgeving en de rechtspraak.

De toepasselijke bepaling terzake is artikel 41 CO (Code des Obligations), dat in wezen dezelfde principes bevat als deze besloten in de artikelen 1382 en 1383 B.W. uit het Belgisch recht meer bepaald de algemene principes inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid wat veronderstelt een onrechtmatige daad, een fout, een schade en een causaal verband. Het Hof verwijst hiervoor naar de wetteksten zoals voorgelegd door appellante onder haar st. 12, die hoewel in de Franse taal opgesteld, voldoende door dit Hof begrepen worden.

Het foutbegrip wordt getoetst aan de algemene zorgvuldigheidsnorm, doch inzake het skiën en het snowboarden wordt dit criterium verder ingevuld met de bepalingen vervat in de FIS-regels (10 artikelen bevattende de gedragscode van een skiër, code die het laatst werd aangepast in 1990 en die in alle alpijnse landen wordt gehanteerd als criterium ter beoordeling en ter toetsing aan de zorgvuldigheidsnorm derwijze dat een inbreuk hierop als een fout in de zin van artikel 41 CO kan

aanzien worden. In het bijzonder voor snowboarders zijn er eveneens de SKUS-bepalingen (zes in totaal) die de FIS-regels niet vervangen doch hieraan complementair zijn en eveneens toetsstenen uitmaken waaraan het gedrag van een snowboarder kan getoetst worden ter beoordeling van diens aansprakelijkheid in het licht van artikel 41 CO.

Deze gedragscode komt voor op zowat alle skifolders in het skigebied van Haute-Nendaz, en worden ongetwijfeld ook in alle andere skigebieden in Zwitserland, verdeeld, derwijze dat geïntimeerde bezwaarlijk kan voorhouden hiervan niet in kennis te zijn geweest. Aangezien geïntimeerde tijdens de persoonlijke verschijning zelf verklaarde al “zeer lang” te gaan skiën op de “Jean-Pierre” mag hij als 17-jarige redelijkerwijze verondersteld worden voldoende kennis te hebben én van de Franse taal én van de skireglementen, die trouwens in alle skigebieden van de alpijnse landen gehanteerd worden.

Appellante verwijst inzonderheid naar de artikelen 1, 2, 3, 4 en 5 van de FIS-bepalingen die volgens haar door geïntimeerde niet (voldoende) werden nageleefd.

Welnu op grond van hetgeen reeds hoger onder punt 1. werd uiteengezet, kan appellante door het Hof hierin niet bijgetreden worden. Het skigedrag of snowboardgedrag van geïntimeerde kan geenszins als onzorgvuldig bestempeld worden en beantwoordt integendeel aan het gedrag van een normaal zorgvuldig sportbeoefenaar in dezelfde omstandigheden. Weliswaar dient rekening gehouden te worden met de typische bewegingen van een snowboarder, die wezenlijk verschillend zijn van deze van een alpijnse skiër en die mogelijks voor andere skiërs enigszins agressief kunnen overkomen. Hogere snelheden, korte slalombewegingen en bruske remmanoeuvres teneinde tot stilstand te komen, zijn evenwel aan de snowboardsport eigen bewegingen waarop een ervaren skister, zoals appellante zich toch noemt, bedacht dient te zijn, te meer gebleken is dat geïntimeerde de groep, waaronder appellante, wel op een voldoende veilige afstand is gepasseerd. De schrikreactie van appellante lijkt dan ook overdreven en onaangepast en mogelijks ingegeven door andere oorzaken zoals eventueel onzekerheid want het was tenslotte toch de eerste skidag van haar vakantie, onvaste benen e.d., zoals ook door de eerste rechter terecht in aanmerking genomen.

Appellante, op wie de bewijslast rust, toont evenmin enige inbreuk op de SKUS-bepalingen aan.

Nu géén inbreuk op de zorgvuldigheidsnorm vervat in artikel 41 CO kan weerhouden worden, noch een inbreuk op de SKUS-bepalingen, kan geïntimeerde niet aansprakelijk worden gesteld voor de ongelukkige val van appellante en werd de vordering door de eerste rechter aldus terecht als ongegrond afgewezen.

3. Gelet op voorgaande overwegingen en vaststellingen komt het hoger beroep ongegrond voor en dringt zich een bevestiging van het bestreden vonnis op.

De eerste rechter oordeelde op gepaste wijze omtrent de gedingkosten van de eerste aanlegprocedure. Ingevolge de ongegrondheid van het hoger beroep dienen de gedingkosten van deze aanleg ten laste van appellante te worden gelegd.

OP DEZE GRONDEN

HET HOF, recht doende op tegenspraak,
Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

Verklaart het hoger beroep, reeds toelaatbaar verklaard in het tussenarrest, ongegrond en bevestigt het bestreden vonnis.

Verwijst appellante in de gedingkosten van het hoger beroep, aan haar zijde niet te begroten vermits deze toch ten hare laste blijven, en aan de zijde van geïntimeerde te begroten op 456,12 EUR rechtsplegingvergoeding hoger beroep.

Aldus gewezen en uitgesproken in openbare terechtzitting van het Hof van beroep te Gent, EERSTE KAMER, zitting houdende in burgerlijke zaken, Van DRIEENTWINTIG SEPTEMBER TWEEDUIZEND EN VIER. Aanwezig : G. Brugmans, Kamervoorzitter, Van de Putte, Raadsheer, G. Jocqué, Raadsheer, B. Caignau, griffier,

TUSSENVONNIS

Nr. 1999/AR/179 - In de zaak van :

(...)

appellante,

hebbende als raadsman Mr. VAN DEN BERGHE Jean, advocaat te 8500 KORTRIJK, President Kennedypark 26 a,

tegen

(...)

geïntimeerde,

hebbende als raadsman Mr. MICHIELS Hans, advocaat te 8500 KORTRIJK, Burgemeester Nolfstraat 27,

velt het Hof het volgend arrest:

(...), appellante, stelde tijdig en regelmatig naar de vorm hoger beroep in tegen het vonnis op 1 december 1998 gewezen door de 2e kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, waarbij haar vordering lastens (...) als ongegrond wordt afgewezen.

Het hoger beroep beoogt de inwilliging van haar oorspronkelijke vordering tot schadevergoeding en de aanstelling van een gerechtsdeskundige.

Partijen werden gehoord ter openbare terechtzitting; de stukken werden ingezien.

1. Relevante gegevens

(...)

2. Preliminair

Het ongeval deed zich voor in Zwitserland bij het skiën.

De vraag rijst preliminair naar de toepasselijke rechtsregels.

Er is vooreerst de toepassing van de IPR-regels. In beginsel wordt aangenomen dat ingevolge de "*lex loci delicti commissi*", de rechtsovereenkomst tot vergoeding van de schade veroorzaakt door een onrechtmatige daad die in Zwitserland is gepleegd in de regel beheerst wordt door de Zwitserse wet, ook al zijn slachtoffer en de mogelijke dader Belg (vgl. Cass., 29 april 1996, *A.J.T.*, 1996-97, 247). Dit ingevolge art. 3, eerste lid B.W. dat voorziet dat de wetten van politie van een Staat toepassing vinden op de feiten die in die Staat worden begaan, afgezien van de nationaliteit van de betrokken personen, zonder dat die regel evenwel afbreuk doet aan andersluidende verdragsbepalingen of bedingen en aan de regels van internationale openbare orde. De wetten die de bestanddelen van het feit dat delictuele of quasi-delictuele aansprakelijkheid teweegbrengt, alsmede de wijze en de omvang van de vergoeding bepalen, zijn wetten van politie in de zin van art. 3, lid 1 B.W..

Het komt dan ook noodzakelijk voor dat partijen, waarvan appellante reeds zijdelings verwees naar de Zwitserse normen, zonder dit voldoende uit te werken, tegenspraak voeren omtrent vooreerst de toepasselijke rechtsnorm naar Zwitsers recht (vgl. art. 41 e.v. "Code des obligations") (1), vervolgens de interpretatie die hieraan door de Zwitserse rechtspraak wordt gegeven, in het bijzonder wat skiongevallen betreft (2).

Daarnaast rijst ook de vraag naar de mogelijke toepasselijkheid van specifieke voorschriften bij het skiën.

Vooralsnog is niet duidelijk of de door appellante overgelegde “pistenregels” geldend voor het gebied rond de “Alpe d’Huez” ook van toepassing zijn op de plaats van het ongeval, minstens is dit niet aangetoond. Evenmin is tegenspraak gevoerd omtrent de mogelijke overlapping met/ toepasselijkheid van internationaal aanvaarde pistenregels, zoals deze van het "FIS" (3), evenals de gelding, afdwingbaarheid en verspreiding hiervan (4). Het is niet uitgesloten dat de door appellante aangehaalde regels in werkelijkheid de internationale norm terzake zijn, en dat het dezelfde regels betreft als deze aangehaald in de door appellante geciteerde doctrine.

Tenslotte dient verduidelijkt of specifieke regels van toepassing zijn voor de gebruikers van een snowboard ten overstaan van andere gebruikers op de skipiste (5).

Het komt dan ook noodzakelijk voor de debatten te heropenen teneinde partijen toe te laten de desbetreffende informatie in te winnen, en relevante rechtspraak en doctrine aan het Hof over te leggen, en hieromtrent desgevallend nog tegenspraak te voeren.

OP DEZE GRONDEN,
HET HOF,

(...)

Heropent ambtshalve de debatten teneinde partijen toe te laten hun dossiers aan te vullen en tegenspraak te voeren omtrent de hoger aangehaalde vijf punten;

(...)

Aldus door het Hof van beroep te Gent, eerste burgerlijke Kamer, gewezen en uitgesproken in openbare terechtzitting van ZES APRIL TWEEDUIZEND EN EEN.

Aanwezig :
L. Meyer, Voorzitter;
G. Brugmans, Kamervoorzitter;
B. Deconinck, Raadsheer;
R. Roggeman, Griffier.

